

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
ЗАТВЕРДЖУЮ
 Проректор з науково-педагогічної роботи
Шаран В.Л.
 Підпис Ініціали та прізвище
 _____ 2020р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
 ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ
 ПСИХОЛОГА**

Галузь знань - 05 Соціальні та поведінкові науки
 Спеціальність - 053 «Психологія»
 Освітньо-наукова програма - «Психологія»
 Статус дисципліни – вибіркова
 Факультет – психології, педагогіки та соціальної роботи
 Кафедра – психології
 Мова викладання - українська
 Дані про вивчення дисципліни:

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Самостійна робота	Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота			Залік	Екзамен
				Кредити ЄКТС	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття					
Денна	II	III	5 / 150	46	16	-	-	30	104	-	+	-	
Вечірня	II	III	5 / 150	46	16	-	-	30	104	-	+	-	
Заочна	II	III	5 / 150	24	8	-		15	126	-	+	-	

Робоча програма складена на основі освітньо-наукової програми та навчального плану підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (240 кредитів ЄКТС)

Розробники:

_____ Василенко Леся Павлівна, канд.психол.наук, доцент
 Підпис

Погоджено керівником групи забезпечення спеціальності

_____ Скотна Надія Володимирівна, доктор філософ. наук, професор
 Підпис

Схвалено на засіданні кафедри практичної психології.

Протокол № _____ від _____ 2020 р.

Завідувач кафедри _____ доктор психол.наук, професор Савчин М.В.
 Підпис Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні науково-методичної ради ф-ту психології, педагогіки та соціальної роботи Протокол № _____ від _____ 2020 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету.

Протокол № _____ від _____ 2020 р.

Дрогобич, 2020

I. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення навчальної дисципліни «Проблеми професійно-особистісної ідентичності психолога» полягає у забезпеченні більш повної реалізації особистісного потенціалу майбутніх фахівців у професійній діяльності, вияв суб'єктної позиції у процесі навчально-професійної діяльності; вміння прогнозувати можливі наслідки професійного вибору і визначати перспективи власного професійного розвитку; підвищення рівня вмотивованості до набуття навчально-професійного досвіду, а згодом і до виконання самої професійної діяльності у найкращий спосіб і до постійного підвищення рівня власної професійної майстерності.

Вивчення навчальної дисципліни дисципліни «Проблеми професійно-особистісної ідентичності психолога» передбачає оволодіння:

загальними компетентностями: реалізації власного особистісного, аксіологічного, наукового і творчого потенціалу; особистісна, мотиваційна готовність до професійної діяльності; формованість особистісно значущих якостей психолога-дослідника

фаховими компетентностями: психологічна готовність до професійної діяльності; здатність адаптуватися до нових, специфічних умов й обставин професійної діяльності та створювати нові; розуміння процесів становлення особистості професіонала у процесі навчання і самонавчання, виховання і самовиховання, розвитку і саморозвитку; здатність до оволодіння особистісними здатностями та професійними компетенціями.

Програмні результати навчання:

- знання і розуміння закономірностей розвитку людини, соціально-психологічних особливостей становлення її як фахівця;
- застосовувати знання фундаментальних психологічних закономірностей та механізмів поведінки, функціонування психіки та розвитку особистості для вирішення практичних завдань діагностики, консультування, експертизи, профілактики аномалій особистості, зміцнення психічного, психологічного, соціального і морального здоров'я людини;
- об'єктивно оцінювати власний освітній і професійний рівень, ділову кваліфікацію та розвиток особистості;
- усвідомлювати, переосмислювати особистісно-професійний та науковий досвід.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення навчальної дисципліни «Проблеми професійно-особистісної ідентичності психолога» ґрунтується на компетентностях, сформованих у межах таких навчальних дисциплін: «Психологія здоров'я особистості», «Методологія досліджень у сфері психологічних наук». Слугує основою для проходження науково-педагогічної практики.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

- знати та розуміти закономірності, механізми становлення та чинники розвитку професійно-особистісної ідентичності
- застосовувати знання про психологічні закономірності та механізми становлення професійно-особистісної ідентичності та рівні її розвитку для вирішення практичних завдань, зміцнення психічного, психологічного, соціального і морального здоров'я;
- демонструвати вміння об'єктивно оцінювати власний освітній і професійний рівень, ділову кваліфікацію та розвиток особистості;
- здатність удосконалювати власний імідж сучасного психолога і науковця.
- здатність усвідомлювати, переосмислювати особистісно-професійний та науковий досвід

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здійснюється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

«Відмінно» А (90 – 100 балів). Здобувач на високому рівні знає та розуміє закономірності, механізми становлення та чинники розвитку професійно-особистісної ідентичності; застосовує знання про психологічні закономірності та механізми становлення професійно-особистісної ідентичності та рівні її розвитку для вирішення практичних завдань, зміцнення психічного, психологічного, соціального і морального здоров'я; демонструє уміння об'єктивно оцінювати власний освітній і професійний рівень, ділову кваліфікацію та розвиток особистості; здатний удосконалювати власний імідж сучасного психолога і науковця; усвідомлює та переосмислює власний особистісно-професійний та науковий досвід.

«Добре» В (82-89). Здобувач на достатньому рівні знає та розуміє закономірності, механізми становлення та чинники розвитку професійно-особистісної ідентичності; застосовує знання про психологічні закономірності та механізми становлення професійно-особистісної ідентичності та рівні її розвитку для вирішення практичних завдань, зміцнення психічного, психологічного, соціального і морального здоров'я.

Достатньо влучно демонструє уміння об'єктивно оцінювати власний освітній і професійний рівень, ділову кваліфікацію та розвиток особистості, здатність удосконалювати власний імідж сучасного психолога і науковця; усвідомлює та переосмислює власний особистісно-професійний та науковий досвід

«Добре» С (75-81). Здобувач на достатньому рівні знає та розуміє закономірності, механізми становлення та чинники розвитку професійно-особистісної ідентичності. З допомогою застосовує знання про психологічні закономірності та механізми становлення професійно-особистісної ідентичності та рівні її розвитку для вирішення практичних завдань, зміцнення психічного, психологічного, соціального і морального здоров'я. Достатньо влучно демонструє уміння об'єктивно оцінювати власний освітній і професійний рівень, ділову кваліфікацію та розвиток особистості, здатність удосконалювати власний імідж сучасного психолога і науковця; усвідомлює та переосмислює власний особистісно-професійний та науковий досвід

«Задовільно» D (67-74). Здобувач не достатньо знає та розуміє закономірності, механізми становлення та чинники розвитку професійно-особистісної ідентичності. З допомогою застосовує знання про психологічні закономірності та механізми становлення професійно-особистісної ідентичності та рівні її розвитку для вирішення практичних завдань, зміцнення психічного, психологічного, соціального і морального здоров'я. Невміло демонструє уміння об'єктивно оцінювати власний освітній і професійний рівень, ділову кваліфікацію та розвиток особистості, здатність удосконалювати власний імідж сучасного психолога і науковця. Не цілком усвідомлює та переосмислює власний особистісно-професійний та науковий досвід

«Задовільно» E (60-66). Здобувач не достатньо знає та розуміє закономірності, механізми становлення та чинники розвитку професійно-особистісної ідентичності. З допомогою застосовує знання про психологічні закономірності та механізми становлення професійно-особистісної ідентичності та рівні її розвитку для вирішення практичних завдань, зміцнення психічного, психологічного, соціального і морального здоров'я. Необ'єктивно оцінює власний освітній і професійний рівень, ділову кваліфікацію та розвиток особистості, здатність удосконалювати власний імідж сучасного психолога і науковця. Недостатньо усвідомлює та переосмислює власний особистісно-професійний та науковий досвід

«Незадовільно» FX (35-59). Здобувач володіє фрагментарними знаннями про закономірності, механізми становлення та чинники розвитку професійно-особистісної ідентичності, зазнає труднощі при їх застосуванні для вирішення практичних завдань, зміцнення психічного, психологічного, соціального і морального здоров'я. Не об'єктивно

оцінює власний освітній і професійний рівень, ділову кваліфікацію та розвиток особистості, здатність удосконалювати власний імідж сучасного психолога і науковця; не усвідомлює та не переосмислює власний особистісно-професійний та науковий досвід «Незадовільно» **F (0-34)**. Здобувач не володіє знаннями про закономірності, механізми становлення та чинники розвитку професійно-особистісної ідентичності, не здатен вирішувати практичні завдання. Не вміє оцінювати власний освітній і професійний рівень, ділову кваліфікацію та розвиток особистості, здатність удосконалювати власний імідж сучасного психолога і науковця; не усвідомлює та не здатен переосмислити власний особистісно-професійний та науковий досвід

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами діагностики результатів вивчення дисципліни є: усні відповіді на проблемні питання за темами практичних занять, аналіз проблемних ситуацій, виконання завдань, підготовка презентацій, колоквиум, залік.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Методологічні підходи до проблеми професійної ідентичності

Теоретико-методологічний аналіз проблеми ідентичності. Дослідження концепту ідентичності в рамках різних психологічних шкіл. Професійна ідентичність як предмет наукового вивчення та практичного формування. Образ професії в процесі професійного самовизначення. Професійна самосвідомість і професійна ідентичність.

Тема 2. Специфічні особливості професійної ідентичності

Функції професійної ідентичності. Діяльнісний, ймовірнісний аспекти професійної ідентичності. Нерівномірність розвитку професійної ідентичності (латентні і кризові періоди). Індивідуальний аспект розвитку професійної ідентичності. Мотиваційні засади розвитку професійної ідентичності.

Тема 3. Співвідношення професійної ідентичності з особистісною ідентичністю

Місце професійної ідентичності в структурі особистості. Професійна ідентичність як основний критерій професійного розвитку особистості. Ціннісно-смилова сфера як стрижень розвитку професійної ідентичності.

Фахова ідентичність як чинник попередження особистісних і професійних криз.

Тема 4. Структура професійної ідентичності психолога

Компоненти професійної ідентичності: когнітивний, емоційний, ціннісно-мотиваційний, соціальний, поведінковий.

Психологічні характеристики професійної ідентичності психологів у різних сферах: освіти, охорони здоров'я, силових структур, комерційних організацій.

Тема 5. Формування професійної ідентичності психолога

Етапи формування професійно-особистісної ідентичності психолога. Умови, чинники та механізми становлення. Фактори, впливаючі на особистісно-професійну ідентичність психологів у різних сферах. Психологічні детермінанти особистісно-професійної ідентичності психологів: особистісні (індивідуально-психологічні, соціально-психологічні) та організаційні (рівень розвитку професійної групи та її ціннісно-професійної єдності).

Вияв суб'єктної позиції в опануванні навчально-професійного досвіду.

Труднощі розвитку професійної ідентичності академічних психологів, психологів-дослідників, психологів-практиків. Шляхи подолання труднощів розвитку особистісно-професійної ідентичності.

Тренінг професійної ідентичності.

Тема 6. Модель професійної ідентичності сучасного психолога

Професіограма психолога. Критерії, показники сформованості професійної ідентичності психолога. Рівні розвитку професійної ідентичності. Психологічні портрети високо, середньо та низько ідентичних психологів.

Моделювання індивідуальної траєкторії професійного становлення психолога.

Перелік семінарських занять для здобувачів денної та вечірньої форми навчання

- Професійна ідентичність як предмет наукового вивчення та практичного формування.
- Методи і методики дослідження професійної ідентичності психологів
- Поняття, класифікація, структура, механізми і функції професійної ідентичності психологів
- Психологічні характеристики професійної ідентичності психологів у різних сферах
- Умови, чинники та механізми становлення особистісно-професійної ідентичності психолога
- Фахова ідентичність як чинник попередження особистісних і професійних криз.
- Вияв суб'єктної позиції в опануванні навчально-професійного досвіду. Умови оптимізації мотиваційної готовності студентів до професійної діяльності
- Тренінг професійної ідентичності психологів
- Програма розвитку професійно-особистісної ідентичності психолога.

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Основними завданнями самостійної роботи слухачів є підготовка і виконання поточних навчальних завдань, згідно з переліком компетенцій, у межах кожної теми навчальної програми, підготовка презента

а також самостійне вивчення окремих питань дисципліни.

Теми презентацій:

1. Розвиток професійної ідентичності психологів сфери освіти
2. Розвиток професійної ідентичності психологів сфери охорони здоров'я. Труднощі та шляхи розв'язання.
3. Розвиток професійної ідентичності спортивних психологів, труднощі та шляхи їх розв'язання.
4. Розвиток професійної ідентичності психологів силових структур. Труднощі та шляхи розв'язання.
5. Розвиток професійної ідентичності психологів у комерційній сфері. Труднощі та шляхи розв'язання.
6. Тренінг як метод розвитку професійної ідентичності
7. Тренінг как метод развития профессиональной идентичности студентов.
8. Професійна ідентичність особистості і професійний простір.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Засвоєння здобувачами третього рівня вищої освіти теоретичного матеріалу з навчальної дисципліни перевіряється шляхом усного опитування, поточного контролю знань, оцінки умінь розв'язувати психологічні задачі, аналізувати проблемні ситуації.

Кожне семінарське заняття передбачає виконання системи завдань, адекватність та повнота розв'язання яких оцінюються максимально 5-ма балами. Кількість балів, що виставляється за семінарське заняття, враховує: відповіді здобувачів на проблемні питання за змістом теми; оцінку уміння використовувати знання під час розв'язання психологічних задач, підготовку презентації, здобувачі повинні бути готові до

групового контролю на семінарських заняттях (тестування, фронтальне опитування, дискусія). Під час оцінювання враховується:

1) наявність і характер засвоєння психологічних знань (рівень усвідомлення, міцність запам'ятовування, обсяг, повнота та точність знань); 2) якість актуалізації знань з психологічних проблем сучасної освіти (логіка мислення, аргументація, послідовність і самостійність викладу); 3) рівень оволодіння відомими прийомами аналізу психологічних фактів, сформованість умінь і навичок використання засвоєних знань; 4) прояв творчості й самостійності в навчально-пізнавальній діяльності.

Семестрова підсумкова оцінка визначається як сума балів з усіх видів навчальної роботи. Розподіл 100 балів між видами робіт:

Поточна успішність		
Відповіді на семінарських заняттях	Колоквіум	Сума
75 (15занять x 5 балів)	25	100

Бали за усні відповіді в кінці семестру нараховуються за формулою $x=A/n*16$, де A – сума усіх поточних оцінок, включаючи оцінки «2», а n – їх кількість (не менше п'яти). Кількість балів x заокруглюються до цілих. Якщо середня оцінка $A/n=2,5$, то кількість балів, які отримає здобувач вищої освіти на підставі оцінок поточного контролю, дорівнюватиме нулю ($x=0$).

Отримані бали переводяться в національну шкалу оцінювання та шкалу ECTS відповідно до таблиці:

Сумарна а оцінка (у балах)	Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Сумарна оцінка (у балах)	Оцінка за шкалою ECTS
90– 100	«відмінно»	90 – 100	A
75 – 89	«добре»	82 – 89	B
		75 – 81	C
60 – 74	«задовільно»	67– 74	D
		60 – 66	E
0 – 59	«незадовільно»	35 – 59	FX
		0 – 34	F

Залік за талоном №2 і перед комісією проводиться в усній формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Не передбачено

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Бородулькіна Т. О. Вплив образу професії на становлення професійної ідентичності особистості. / Т. О. Бородулькіна // Проблеми загальної та педагогічної психології : збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України [за ред С. Д. Максименка]. – К., 2007. – Т.IX.4.2. – 420 с.
2. Борисюк А. С. Професійна ідентичність медичного психолога: соціально-психологічний аналіз: Монографія. – Ч.: Книги-XXI, 2010. – 440 с.
3. Ермолаева Е. П. Психологические уровни субъективности как параметры профессиональной идентичности // Профессиональная пригодность : субъектно-деятельный подход / Е. П. Ермолаева. – М. : Институт психологии РАН, 2004. – С. 43–54.

4. Евтешина, Н. В. Профессиональная идентичность психологов [Текст] : учебное пособие / Н. В. Евтешина; РГУ им. С. А. Есенина. - Рязань : РГУ, 2013. - 84 с. - Рек. ред.-издат. Советом РАО
5. Шнейдер Л. Б. Экспериментальное изучение профессиональной идентичности. М., 2000

Допоміжна

1. Антонова Н. В. Проблема личностной идентичности в интерпретации психоанализа, интеракционизма и когнитивной психологии // Вопросы психологии, № 1, 1996.
2. Бодров В. А. Психологические исследования проблемы профессионализации личности // Психологические исследования проблемы формирования личности профессионала. М., 1991
3. Ермолаева Е. П. Профессиональная идентичность и маргинализм: концепция и реальность (ст. первая) // Психологический журнал. 2001. Т. 22. № 4.
4. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис. – М.: Прогресс, 1996. – 334 с.
5. Зевалишина Д.Н. Способы идентификации человека с профессией // Психология субъекта профессиональной деятельности. Москва; Ярославль, 2001. С. 104-128.
6. Злишков В. Проблема особистісної та професійної самоідентифікації в сучасній психології // Соціальна психологія, 2006. – № 5. – С. 128–136.
7. Емельянова О.Я. Формирование профессиональной идентичности с целью адаптации работника к деятельности по специальности // Вестник ВГУ. 2005. № 2. С. 153-156. 17.
8. Иванова І.Ф. Професійна ідентичність та успішність навчальної діяльності студентів-психологів [Текст] / І.Ф. Иванова // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського : зб. наукових праць / за ред. С.Д. Максименка, Н.О. Євдокимової. — Т. 2. — Вип. 5. — Миколаїв, 2010. — С. 129—132.
9. Козирев М. П., Козловська Ю. Р. Професійне становлення фахівця в умовах вищого навчального закладу / М. П. Козирев, Ю.Р. Козловська // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна. – 2013. – № 1. – С. 305-313.
10. Кочкурова О. В. Роль професійної ідентичності у формуванні соціального здоров'я особистості / О. В. Кочкурова // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації. – 2011. – № 2. – 337-3
11. Кузьміна І. П. Концепт «професійна ідентичність» як предмет психологічного аналізу / І. П. Кузьміна // Вісник після дипломної освіти. – 2011. – Вип. 3. – С. 332-337.
12. Макарова О.П. Професійна ідентичність особистості у психологічних дослідженнях. Проблеми екстремальної та кризової психології. 2013. Вип. 14. Частина II. – С 201-208
13. Поварёнков, Ю.П. Психологическая характеристика профессиональной идентичности. Кризис идентичности и проблемы становления гражданского общества / Ю.П. Поварёнков // Сборник научных трудов. – Ярославль: ЯГПУ, 2003. – С. 154-163
14. Родыгина У. С. Диагностика профессиональной идентичности студентов – будущих психологов // Современные технологии и активные методы обучения в вузе как условие подготовки специалиста: материалы IV межрегион. межвуз. науч.-метод. конф. Киров, 2006.

15. Чиркова Т.И., Кочнева Е.М. Свобода выбора и профессиональная ответственность в структуре проектировочной деятельности будущих психологов // Вестник Мининского университета. 2014. №4(8). С. 21.
16. Тренинг профессиональной идентичности: руководство для преподавателей вузов и практикующих психологов / Автор -сост. Л. Б. Шнейдер. – М.: Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: Изд-во НПО «МОДЭК», 2004.
17. Giddens A. The consequens of modernity. Stanford, 1990. 405. Giddens A. Modernity and self-identity. Stanford, 1991. 256 406.
18. Giddens A. Modernity and seif-identity: self and society in late modern age. — Cambridge: Polity Press, 1991...." [Источник: [http://psychlib.ru/mgppu/sh1/SH1-003-.HTM#\\$p3](http://psychlib.ru/mgppu/sh1/SH1-003-.HTM#$p3)]
19. Turner J. C. A self-categorization theory. // Rediscovering the Social Group: A Self-Categorization Thery. Oxford. 1987. 449.
20. Turner J. C. Social categorization and the self-concept: A social cognitive theory of group behavior // Lawder E. J. (eds.). Advances in group process, Theory and research. V. 2. Greenwich: Connect., 1985...." [Источник: [http://psychlib.ru/mgppu/sh1/SH1-003-.HTM#\\$p3](http://psychlib.ru/mgppu/sh1/SH1-003-.HTM#$p3)]

Інформаційні ресурси

<http://vnz.org.ua/>

<https://ihed.org.ua/>

<http://journals.uran.ua/index.php/1810-2131>

<http://dspu.edu.ua/biblioteka/>